ANUL I, Nr. 40 — 4 PAGINI — 29 August 1926

Cuvântul Ardealului

Bibliotec... Cultur...

3 LEI Exemplarul

Redacția și Administrația: ARAD, Str. Românului No. 6. Telefon 156.

ORGAN POLITIC ȘI DE INFORMAȚIUNI
Apare Joia și Duminica

ABONAMENTE: Un an, lei 400.— șease luni, lei 250.— trei luni lei 150.—. Pentru autorități și întreprinderi particulare 1000 lei anual, — șease luni, lei 600.—

3 LEI Exemplarul

Intre aricei

Arad, 28 August

Intelectualii români din provinciile alipite avem cu toții dureroasa demonstrațiune zilnică — începând dela Timișoara și până sus la Chișinău, — că suntem aproape striviți de forța burgheziei minoritare. Stăm în fața unei de mult constituite clase stăpânitoare, care deși compusă din varii elemente etnice, urmează o disciplină de fier, în lupta ei pentru supremația economică și culturală în provincii. Stăm în fața unei lumi de hrăpăreți, de egoiști bestiali, demni de monumentala ură a unui nou Zola.

In torul vieții de toate zilele urmărim fără încetare jocul lor felin, ghiarele lor ascunse sub o manieră catifelată, ritmul lor de ființe prădalnice și abilitățile lor haine prin cari domină haosul politic și economic al marilor noastre orașe.

Dacă în trecut s'a putut vorbi de-un jug feodal, azi nu vom exagera, când afirmăm, că pătimim de apăsarea cruntă a unui jug burghez minoritar, aici pe aceleași plaiuri de lacrimi seculare, cari, credem că sunt, și totuș — sunt oare ale noastre?

O situație de culme economică stăpânitoare. are însă în ordinea biologiei sociale versanta ei de supremație culturală. Mai trebue să demonstrăm oare acest adevăr, raportându-l la stările noastre? Credem că nu.

Oricine observă (și în speță toți suntem observatori) frământările minoritare, își dă seama de câte eforturi strâns ordonate sunt capabili „opresorii" noștri de ieri pentruca să păstreze și cel mai infim petec de loc, în așezarea lor avantajată de îndelungatul regim politic al maghiarizării. Ei nu renunță în ruptul capului la „prada" de eri, ba cer de-adreptul monopolul asupra unor terenuri, pe cari le-au invadat în trecut în numele unei politice, azi definitiv stigmatizată și sfărâmată prin sentința finală a războiului recent. Deși caracterul intim al civilizației și culturei orașelor noastre este iudaic, — butucul rasei arpadiane putând să rodească numai altoindu-și mlădița lui Israel,— totuș viața minoritară se precipită în consemnul tradițiilor budapestane și, oriunde, în orașele minoritare, pulsația cuceritoare a burgheziei streine covârșește străduințele românești, în comerț și industrie, în muzică și teatru, în artele plastice și în flora tiparului, procurorii deghizați ai iredentei din vecini apar fără zăbavă să inventarieze orice progres în beneficiul „patrimoniului" maghiar Cine sunt acești procurori? Ii cunoaștem.

Oricât de cumplită ar fi adversitatea situației lor politice, mandatarii Budapestei continuă să-și revendice cu ardoare munca și prestanța socială a elementelor pseudomaghiare (evreii, șvabii, șașii și chiar românii renegați ori absorbiți) în statul național român. (Nu vom numi pe acești mandatari, — îi știm cu toții.)

Și totuș, guvernul român, stăpânind c'o limpede privire câmpul vast al noimelor minoritare, a ridicat toate zăgazurile, dând libertate deplină tuturor curentelor minoritare. A deschis cu istorică înțelepciune peștera eoliană a tuturor vânturilor, — pentruca involburându-se și destinzându-se în toate latitudinile sensului lor: să se potolească . . .

Asistăm la caleodoscopicul spectacol al marei experimentări de importanță istorică. Suntem abia la primele faze. Deocamdată regisorii acțiunilor minoritare mai exercită o deciziva influență asupra evreilor din Ardeal. E și fatalitatea legii inerției la mijloc: configurația psihologică a aceleiași culturi. Nu mai vorbim de șvabii, șașii și ceilalți afiliați inconștienți ai spiritului iudeo-maghiar.

Inchipuiți-vă miracolul, că peste noapte ar fi sustrase vieții maghiare din Ardeal toate elementele de virulență, streine! Teatrul, presa, literatura, industria, comerțul și politica, avizate la capacitatea elementului maghiar genuin! Crud tablou.

Cine nu va admite, că judecând complexul problemei maghiare dela noi, soluțiile se dau clare într'un viitor nu prea îndepărtat. Azi, încă, prelații romano-catolici și calvini, — ce ironie! — se găsesc în rolul de proteguitori ai evreilor transilvăneni. Azi, încă, totul se petrece în consemnele străvezii ale misterului masonic maghiaro-iudaic: emisarii partidului maghiar participă sgomotoși la congresul minorităților europene, la Geneva (zilele aceste), iar anahoreții evrei dela ziarele maghiare ardelene își acordă lira la diapazonul Budapestei, care a serbat o săptămână încheiată (cu zeci de mii participanți din Ardeal) pe Sf-tul Ștefan zilele trecute.

Ciudate, prea interesante, dar bizare manifestări, — vrednice de cea mai mare atenție a științei moderne. Un câmp de fenomene unice în lume.

Cari sunt garanțiile de durabilitate ale unor manifestări atât de stranii disonante în ritmul real al istoriei! Cert este, pentru orice minte scrutătoare, că tensiunile universale ale spiritului iudaic se vor descătușa în scurtă vreme de pulpana incoloră a Budapestei. Vor rămâne, sărmanii noștri vecini, reduși la insuficiența lor europeană. Chestiunea minoritară din Ardeal se va simplifica și ea, descompusă în elementele ei rudimentare și desfigurată de tot fastul ei artificial.

Azi, încă, orașele noastre dominate de forța minoritarilor, sunt cetăți redutabile. Dar burghezia străină, își simte instinctiv declinul. Diplomația lor rece și politeța ce le-o dictează în contactul zilnic cu noi inadvertența raporturilor politice existente, este pur și simplu *„distanța* — cum spune Schopenhauer" *pe care o pun între ei aricii ca să nu se înțepe*".

Da, orașele minoritare din provinciile noui ale României sunt tot atâtea cetăți de arici pentru noi.

Cine dintre observatorii atenți nu simte zilnic țepele aricilor?!

Multe ar fi de spus și multe nu trebuie spuse încă. De limba românului, în lamentabila lui hărțuială politică internă, atârnă greu lacătul dictonului latin:

favete linquis!

Ion Montani.

România în consiliul Ligii Națiunilor

— Intrunirea miniștrilor Micei Antante —

București. — (Rador). Vineri în 3 Septemvrie miniștri de externe ai Micei Antante se întrunesc la Geneva pentru a stabili programul de lucru în actuala sesiune. Este definitiv decisă susținerea candidaturii României pentru Mica Antantă în consiliu. De asemenea urmează să se examineze chestiunea împrumutului bulgar și felul controlului cerut-Ligii. Delegația română va pleca la Geneva Luni în 30 Sept. D. general Averescu și-a anunțat sosirea la Geneva pe ziua de 10 Septemvrie.

Insemnări de-o zi

Unul dintre cei puțini: S. V. Dragoi

Compozitorul Sabin V Dragoi! . . .

S'a născut pe pământul plin de bogății al acestui județ, dar câți dintre fiii acestui ținut știu ceva despre viața lui, despre munca lui de fiecare zi, despre biruințele lui muzicale! ? . . . Puțini, foarte puțini îl cunosc într'adevăr pe tânărul director al Conservatorul de muzică din Timișoara.

Și totuș numele Sabin V. Dragoi răsună plin de mari făgăduieli în cele mai înalte cercuri muzicale dela noi.

Născut în comuna Petriș, județul Arad, Sabin V. Dragoi, — după câțiva ani de captivitate în Rusia, unde îl aruncase marele răsboiu și unde a avut prilejul să cunoască profund muzica rusească, — a urmat Conservatorul la Iași, apoi la Cluj. Mai târziu a terminat cu distincție Școala de Maeștri la Praga având ca profesor pe celebrul compozitor și pedagog *Vit. Novak*, una dintre cele mai mari glorii ale muzicei cehoslovace.

După strălucitele studii făcute la Praga, Dragoi s'a întors în patrie însuflețit de-o enormă putere de muncă, de-o râvnă extraordinară și cu sufletul încărcat de cântece.

S'a întors în patrie și s'a oprit la Timișoara, in capitala îmbelșugatului Banat, în provincia cea mai îndrăgostită de cântec dintre toate provinciile românești. Și a nemerit în loc bun, între oameni mai înțelegători decât alții din alte orașe de dincoace de Carpați.

Primul lucru ce l'a făcut acolo a fost: înființarea societății corale *„Doina"*, care, sub priceputa lui conducere, a cunoscut zile de viguroasă afirmare.

Anul 1926 l'a împins pe Sabin V. Dragoi în fruntea Conservatorului Comunal din Timișoara, unde e mai la locul lui decât oricare alt compozitor român de dincoace de munți.

Dela venirea la Timișoara, viața lui Dragoi a fost marcată de-o neîntreruptă activitate muzicală, în continuă creștere. Afară de nenumăratele concerte date în Timișoara și în alte orașe, a scris o serie de strălucite compoziții pentru cor și pian. Ultima sa lucrare: *Liturgia*, o operă muzicală grandioasă, va apărea încurând și va însemna, debunăsamă, un eveniment în viața noastră muzicală.

Colecționar pasionat de muzică populară, S. V. Dragoi are gata pentru tipar peste 300 de colinde românești, apoi dansuri, cântece etc., aranjate atât pentru cor cât și pentru pian.

De prezent tânărul și extrem de modestul compozitor lucrează la un poem simfonic intitulat *„Dacia"* și la o melodramă *„Grui Sânger"*, pentru declamație, cor și orchestră mare.

Sabin V. Dragoi, legat prin toate fibrele ființei sale de viata și de cântecele acestui pământ românesc, este compozitorul darnic înzestrat și înarmat cu o atotbiruitoare energie, dela care suntem în drept să așteptăm adevărate capod'opere muzicale românești.

Câteva din compozițiile lui muzicale au fost executate la Viena, Praga, Varșovia, Berlin, Lipsca și Paris. La Varșovia și Berlin au avut o interpretă superbă în persoana marei noastre pianiste *Aurelia Cionca—Pipoș*. Critica muzicală a apusului n'a avut decât elogii pentru personalitatea mănoasă a lui Dragoi.

E un adevărat noroc pentru Timișoara că Dragoi și-a ales-o ca adăpost al unei munci eroice.

Am dori ca, — împotriva zisei proverbului, — Dragoi să fie iubit și ascultat profet în orașul ce și l'a ales.

In goana — păcii

— Caleidoscopul congreselor internaționale —

Arad, 28 August

Publicațiile cotidiane apar cu coloanele pline de reportaje despre fel de fel de congrese internaționale E o mișcare cu adevărat caleidoscopică pe continentul nostru. Curente de ideologii pacifiste pun în mișcare grupuri de intelectuali constituiți în echipe ale diferitelor tendințe politice și sociale, ce animă secolul nostru.

Abia s'a sfârșit zilele trecute formidabilul congres al agențiilor de presă din lumea întreagă, la Geneva, — și avem în față o serie întreagă de alte congrese internaționale. Chiar acum se întrunesc, tot la Geneva membrii consiliului și-ai diferitelor comisiuni ale Uniunii Interparlamentare, care este o instituție înfățișând — dupăcât ne afirmă ziarele, mai ales cele ungurești — interesele minorităților etnice din vre-o 38 de țări. In scurtă vreme va avea apoi loc, tot în scenariul Alpilor, adunarea anuală a Societății Națiunilor, iar la Viena își vor da întâlnire în zilele dela 3 până la 6 Octomvrie (după cum am mai anunțat) vizionarii Paneuropei, recrutați pe urma cunoscutei propagande a contelui Coudenlove Kalergi. S'au anunțat și pentru acea întrunire delegații tuturor statelor principale din Europa Tot la toamnă, în curând, se va ține importanta conferință a Micei Ințelegeri, ca să nu mai amintim diversele congrese de specialiști, savanți, profesioniști etc.

Urmărind furnicarul atâtor acțiuni de ordin general și perspectiva vastă a frământăriior mondiale, avem impresia ca și cum neamurile toate, cuprinse de-o mistică febră, s'ar lua la întrecere, gonind care de care mai zorite aceiaș fantomă sprintară și în veci neajunsă — Pacea . . .

In orice caz atâta năzuință colectivă întru ajungerea utopicei ținte a omenirei trezește speranțe de mai bine și în mințile cele mai sceptice. Dacă însă, — putem afirma, că cele mai multe popoare din Europa participă cu înțelepciune, echilibru sufletesc și rezerva bunului simț, la multiplele manifestații de solidaritate umane, avem iarăș prilejul să constatăm cu nedumerire, dar fără surpriză, că un singur neam de oameni atribuie, ca întotdeauna, acestor manifestațiuni, o însemnătate exagerată, legând de ele, nu speranța liniștirii continentului, ci prăbușirea generală în brațele unui nou război.

Acest neam de oameni, sunt, firește, bunii noștri vecini dela Tisa. Interesul lor merge cu deosebită înflăcărare mai ales spre Uniunea Interparlamentară și spre congresul Paneuropei. Numai aceste corporațiuni, de-o coherență atât de vaporoasă, pot să le aducă miracolul visurilor lor de revanșă și reînjugare a neamurilor din fosta Beudo-Ungaria.

Anul trecut, la Washington, unde a avut loc ultima întrunire a Uniunei Interparlamentare, ungurii, prin proiectele ce-au prezintat, voiau nici mai mult nici mai puțin decât să schimbe însaș constituția Societății Națiunilor. Ei voiau ca toate plângerile minoritare să fie examinate obligatorii și caz de caz fără nici o amânare la S. N., iar în caz de îndoială, aceste plângeri deferindu-se Curții permanente dela Haga. Propunerile de-o atât de puțină seriozitate și cari ar avea darul de-a degrada acele înalte instituții internaționale în — după cum spune un confrate din Capitală — adevărate judecătorii de ocol, vor fi în chip firesc respinse și anul acesta, dacă ele se vor încerca.

Aflăm, că anul acesta o straș-nică echipă ungurească, compusă și din reprezentanții din statele Micei Ințelegeri, vor lua cu asalt tribunele congresului. Sperăm, că România va fi găsit personalități suficient înarmate pentru a dobori năzuințele grandomaniei maghiare.

Suntem conivnși, însă, că nu va trece multă vreme — încă un congres-două — și vajnicii noștrii antipozi politici vor fi cântăriți la justa lor importanță.

Un lucru e sigur: atât la Geneva cât și la Viena, din toate minoritățile europene prezente, ungurii vor fi cei mai gălăgioși, câtă vreme o singură minoritate va fi absolut mută și anume cea românească din Serbia, Bulgaria, Ungaria și Rusia, pentrucă nici nu va fi reprezintată.

Iată două posturi atât de contradictorii pe cadranul istoriei contimporane! Cine nu descifrează înțelesul lor!

Cu toate acestea vom urmări cu atențiune tumbele din acest an ale vecinilor noștri, acolo la seninele congrese din străinătate.

Scaevola

ARADUL

de EGUMENUL SERAFIM

Dela Belgrad trece în Panciova iar de aici apucă drumul spre Timișoara. Străbate un șes cu iarbă așa de mare încât calul și călărețul nu se văd din ea Ajuns la Timișoara întâlnește mai multe prăvălii, un bazar, străbate străzile pavate cu scânduri, dar sunt și regiuni nepavate cari cu ocazia ploilor se transformă în adevărate lacuri. Locuitorii sunt pacinici și ascultători. După ce amintește câteva mâncări gustoase pe cari le-a găsit aici, pleacă spre Arad trecând pern cetatea Felnacului. După cucerirea Aradului Mohamed Köprili a refăcut-o din nou, a zidit-o gamic un an și a întemeiat un umaret. Tot el a chanființat la Arad o ospătărie a poporului, unde călătorii săraci cari treceau prin cetate primeau hrană gratuită. Aradul are o bae mai mică și o piață. Cetatea Aradului are două porți de scânduri, una spre nord numită poarta Ineului și alta înspre sud poarta Timișorei. Afară de cetate sunt câteva sute de case de creștini acoperite cu trestie sau șindilă. Pe malul Mureșului sunt așezate mai multe zeci de colibe sărăcăcioase din pământ și lemn, acoperite ci trestie cari servesc drept prăvălii unde odată pe an se adună 70—80 000 de necredincioși făcând un târg mare „cum nu se poate spune".

Pe la 1658 Gheorghe Rákocy al III-lea principele Ardealului începe din nou luptele cu turcii. Armatele lui învingătoare ajung până sub întăriturile de lemn a cetății Aradului, cărora le dă foc apoi alungă pe turci săulis. Ocupația creștină a fost de scurtă durată; peste puțină vreme pun din nou mâna pe cetate. Luptele tot mai dese începute de creștini pentru cucerirea și apărarea Aradului, încununate uneori de succes, au determinat pe pașa din Sofia să întărească garnizioana cetății trimițând încă 500 de ieniceri cari vor staționa aici până la sfârșitul veacului al XVII-lea. Anul 1683 se vestea a fi aducător de mântuire pentru cetate și locuitorii Aradului, războiul început între austriaci și turci e tocmai fără de noroc pentru aceștia din urmă. Armatele sultanului se retrag din ce în ce înspre sudul Ungariei. La 10 Decemvrie sub întăriturile cetății Arad se întâlnesc armatele creștine cu celea turcești se dau lupte mari cu morți nenumărați din amândouă taberele, după cari turcii în urma pierderilor grele se retrag înspre Timișoara. Câțiva ani mai târziu prin pacea dela Carlovit (1699) Aradul e incorporat definitiv la Ungaria, apa Mureșului fiind granița între aceasta țară și posesiunile turcești din Bănat.

Curtea din Wiena a căutat pe la sfârșitul veacului al XVII-lea să propage catolicismul între toate popoarele ortodoxe din Ungaria. De aceasta inorare n'au fost scutiți nici sârbii. Episcopul Sosnovici ridicat la aceasta demnitate din simplu preot, convoacă la Belgrad un sinod, la care sunt poftiți sârbii din Ungaria. La chemarea episcopului au răspuns mulți mai ales cei dintre Mureș și Crișuri între cari se afla și locuitorul fruntaș din comuna Pecica Petru Segedinutz zis și Pero. Participanții în cursul desbaterilor aflară despre planurile episcopului de a-i trece la catolicism, ceiace pe unii i-a umplut de amărăciune iar pe alții de revoltă. In fruntea celor din urmă se află, Pero, care pătrunde cu prietenii lui în locuința episcopului amenințându-l cu moarte dacă va mai continua acțiunea lui și propaganda făcută printre sârbi. pentru ași părăsi credința străbună. Episcopul de teamă fuge în Turcia, de — acolo în Wiena iar congresul se împrăștie. Pero cu sufletul amărât de cele ce auzise se întoarce la frații lui în Pecica, cărora le împărtășeste intențiile curții din Wiena, care s'a folosit de episcopul Belgradului ca de o simplă unealtă pentru a-și putea realiza planurile. In fața acestor incercări de catolicizare, Petru Segedinutz cere poporului să prindă de arme pentru a-și apăra legea strămoșească. Chemarea lui avu răsunet. Sârbii de pe lângă Mureș încep răscoala contra ungurilor catolici pornind din Pecica spre Arad cu gândul de a cuceri cetatea. Norocul i-a ajutat căci planurule lui Pero au fost trădate, iar el împreună cu capii răscoalei prinși și închși în Buda. In primăvara anului 1736 s-a adus sentința contra lui și-a soților lui de răsvrătire, hotărându-se să fie trași pe roată, apoi trupurile tăiate în câte 6 bucăți și așezate în diferitele sate ale județului spre a sluji drept pildă celor ce vor îndrăzni să mai pună la cale vre-o astfel de răscoală Mișcarea revoluționară a lui Pero, a arătat curții din Viena că gărzile sârbeăti prezintă putința garanției de liniște și că la un moment dat ajutate de popor pot provoca desordine, ceace a determinat forurile superioare să procedeze la desființarea lor (1746). Abia s'au potolit mișcările revoluționare și din nou s'au abătut peste locui-

Pe urma brazdei

Ziarul bucureştean *„Politica“* publică, în ultimu-i număr, următorul admirabil portret al dlui *Vasile Goldiş*, ministrul cultelor şi artelor:

„Dl Vasile Goldiş, ministrul cultelor şi artelor, va iscăli Concordatul cu Vaticanul?

*

... In Sibiu, la un banchet care încheea o mare întrunire populară. Prezida d. Vasile Goldiş, ministrul cultelor şi artelor, preşedintele „Astrei“.

Bustul viguros de legionar roman, figura robustă şi energică a ministrului, era încadrată de chipurile a patru ţărani neaoşi, cu feţele rumene şi voioase aureolate de stufoase plete de argint curat. Intre ministru şi simplii plugari domnea o familiaritate atât de firească, distonând cu extremitatea deosebirilor sociale, încât pentru o clipă am rămas surprins:

— Sunt ţărani din satul meu, îmi spuse ministrul cultelor şi artelor, sunt prietenii mei din copilărie şi din şcoala satului.

Şi ţăranii ascultându-l surâdeau cu o naivă fericire.

Banchetul se încheia: ne luăm rămas bun, dar la plecare ministrul îmbrăţişă călduros pe cei patru ţărani, sărutându-i pe amândoi obrajii.

*

Fiu de ţăran ardelean, ministrul cultelor şi artelor, poartă în înfăţişarea-i, în atitudinile faţă de viaţă, în întreaga lui alcătuire morală însuşirile esenţiale şi caracteristice, mai mult de cât ale clasei sociale, din care a purces, ale rasei, căci ţărănimea este însaş rasa.

Muncind cu aceiaş neobosită hărnicie, plugarul, fratele lui, a tras o brazdă adâncă în viaţă, în ogorul cultural şi naţional al Ardealului, ale cărei roade preţioase s'au revărsat dealungul unor serii de generaţii.

Profesor luminat, pasionat de catedră, în care totdeauna a văzut un amvon al culturei şi ideii naţionale, Vasile Goldiş a făurit în liceul „Andrei Şaguna“ din Braşov sămănători idealişti ai culturei naţionale, cari s'au răspândit în tot Ardealul, ducând cu ei sămânţa cea bună.

Octavian Goga, stă în fruntea legiunilor instruite şi disciplinate de Vasile Goldiş în liceul „Andrei Şaguna“.

Ca luptător politic, în sfera dominaţiei habsburgice, Vasile Goldiş, a pus în toate campaniile lui acea liniştită şi nezdruncinată îndârjire a fratelui lui, plugarul ardelean, unind entusiasmul optimismului, cu realistul bun simţ care călăuzeşte ca un instinct pe ţăran în toate vicisitudinile vieţei.

Marea sferă de acţiune a d-lui Vasile Goldiş, rămâne „Astra“ al cărui preşedinte activ şi militant este. D. Vasile Goldiş, a înţeles nouile necesităţi şi îndatoriri ce se impuneau vechei asociaţii de cultură naţională, întemeiată de marele Andrei Şaguna, în cadrul României Mari.

Sub raportul naţional, d. Vasile Goldiş a extins activitatea „Astrei“ din Ardeal în fostul vechiu Regat, în Basarabia şi Bucovina.

Sub raportul social, d. Vasile Goldiş, a extins activitatea „Astrei“ dela ogor la uzină; începând paralel o intensă campanie de luminare a muncitorului dela ţară şi a muncitorului dela oraş.

Fiul de plugar Vasile Goldiş a ştiut să valorifice şi să fecundeze esenţialele însuşiri ale clasei sociale din care a purces, — clasa socială care este însaş rasa.“ *D.*

Serata „Cercului Tinerimii Podgorene“

Şiria, 25 August

In seare zilei de 21 Aug. a. c. „Cercul Tinerimii Podgorene“ a aranjat în Şiria o serată artistică în cadrul unui program bine întocmit.

După tradiţionalul „Gaudeamus“ a urmat un mic cuvânt de deschidere a preşedintelui Ulpia Popa Cherechean dr. în drept, precizând scopul acestui cerc şi programul de muncă. A definit în cuvinte aspre şi concise crezul acestei tinerimii dornică de o primenire morală, de asprimea faptelor şi nu de sforăiala cuvintelor

Corul cercului a executat apoi, sub conducerea dlui Caiuu A. Şeviciu, un apreciat elev al maestrului Vidu, mai multe bucăţi pentru cor, dintre cari remarcăm „Eroii“ de S Brătianu, „Ceriurile spun“ de Davidoff „Victoria“ de Möhring şi „Corul Briganzilor“, din opera Ernani, de G. Verdi. Tot dl C. A. Şeviciu a executat la vioară, acompaniat fiind la pian, de dşoara Siiartău „Balada“ de Porumbescu.

Execuţia precisă a stârnit tunete de aplauze din partea auditorilor.

A urmat apoi o comedie într'un act „Dela nord, la sud“ de Z. Bârsan, în care dşoara Sofie Grecu împreună cu dnii Virgil Maghiar şi Petru Buichiciu au dat dovadă de calităţi artistice surprinzătoare.

Felul cum s'a prezintat publicului Cercul Tinerimii Podgorene ne îndeamnă să legăm, de acest cerc, speranţe frumoase.

— *Asistent* —

Mişcarea cooperatistă

— Cu ocazia deschiderii primei şcoale cooperatiste din Banat —

Lugoj, 25 August

In ziua de 20 August a. c. s'au deschis cursurile de educaţie cooperatistă organizate de Centrala Cooperativelor cu concursul Federalei „Bănăţana“ şi a unităţilor cooperative din jur. Deschiderea cursului s'a făcut cu mare solemnitate. In afară de cursişti au luat parte: Dnii Dumitrescu Bumbeşti consilier, Gr. Mladenaţi director, I. Popescu-Popa inspector general, Mihail Erena, I. R. Popescu Dichisen, N. Sgardeli şi D. Mita; toţi dela Centrala Cooperativelor, dl Iancu Butuliga subinspector şi directorul şcoalei de contabilitate, părintele P. Ţăranu preşedinte, Jivan Silviu director, Opreţ şi Roman contabili, toţi din parteo federaei „Bănăţana“. Au luat parte şi delegaţii unităţilor din Lugoj şi împrejurimi. Iar din partea autorităţilor locale au fost: dnii Boldea prefect şi Ciupe subprefectul judeţului Severin, inspectorul general de poliţie Popovici, administratorul financiar Tăbăcarul, inginer Stancescu profesor la politechnica din Timişoara, dl Mircu profesor la şcoala de contabilitate, dl Vrabiescu directorul şcoalei de comerţ şi alţi domni, doamne şi dşoare din societatea lugojană.

Festivitatea a avut loc în sala de cursuri a şcoalei de contabilitate din Lugoj, începându-se cu un Tedeum oficiat de preotul M. Jigorea din Lugoj, care după terminarea serviciului divin, scoate în evidenţă importanţa iniţiativei luate şi care nu poate fi mai bine începută decât prin implorarea ajutorului Dumnezeesc, toate actele mari ale neamului nostru s'au îndeplinit la adăpostul credinţei. Urează spor la muncă şi unire sufletească între toate elementele româneşti indiferent de provincie.

Dl Dumitrescu-Bumbeşti membru în consiliu de administraţie al Centralei, din partea Centralei aminteşte de luptele şi speranţele generaţiilor trecute, pentru realizarea idealului a cărui înfăptuire noi, cei de azi am avut fericirea să o vedem. Arată apoi rostul cooperaţiei pentru apropierea sufletească şi ridicarea economică a noului stat mărit Reaminteşte începutul cooperaţiei la noi şi rezultatele obţinute în alte ţări, precum şi greutăţile întîmpinate. Organizarea cooperaţiei în vechiul regat rivalizează cu cooperaţia străină. Mulţi cooperatori de seamă streini, au venit să o cerceteze. Vorbeşte despre rolul şcoalei de contabilitate şi despre importanţa cursurilor de vară, care se imaginează astăzi, fiind primele în ţinuturile de peste Carpaţi. Mulţumeşte, în numele Centralei Cooperativelor, dlui prefect al judeţului, care a ţinut să participe, şi-şi exprimă speranţa că, micul grup de azi al cursiştilor de vară, se va transforma în pioneri de seamă ai răspândirii cooperaţiei, în toate colţurile Banatului şi Crişanei. Aduce elogii doamnelor şi domnişoarelor prezente şi îndeamnă a urma, în fapte, femeia engleză, care este un stâlp al cooperaţiei din marea Britanie

Dl Gr. Mladenaţi, director în Centrala Cooperativelor arată rostul şi importanţa cursurilor, ce urmează a se ţine pentru clădirea temeinică a organizării cooperaţiei din aceste regiuni, aducând ca exemple rezultatele obţinute în Basarabia şi vechiul Regat. Scoate în evidenţă importanţa cooperativei, mai ales după reforma agrară, în ce priveşte producerea, clasarea, industrializarea produselor agricole. In urma reformei agrare s'a observat atât de noi şi de streinătate o scădere a productivităţii agricole, din cauza desfiinţării marii proprietăţi. Albert Thomas, directorul Biroului Internaţional al Muncii, de pe lângă Liga Naţiunilor în Geneva, în raportul său arată, că singura soluţiune pentru România, este numai organizarea şi întărirea cooperaţiei de producţie. Vorbeşte şi de importanţa cursurilor de vară, atât din punct de vedere technic cât şi moral, cooperaţia având nevoie de mult suflet şi mult entuziasm.

Părintele Ţăran Petru, vicepreşedintele Federalei Bănăţeana din Timişoara, arată începutul cooperaţiei în Bănat şi importanţa acestori cursuri pentru conducătorii de societăţi.

Dl Proşteanu, preşedintele cooperativei din Lugoj, aduce salutul cooperatorilor grupaţi în această societate, descrie greutăţile pe cari societatea le întâmpină şi cere ajutorul Centralei, pentru progresul cooperativei domniei sale.

Dl Boldea prefectul judeţului Severin îşi exprimă mulţumirea că ia parte la această solemnitate a mişcărei cooperaţiei şi regretă că din cauza timpului de recreaţie nu a putut participa mai mulţi fruntaşi ai intelectualităţii lugojene, pentruca mulţumirea sufletească, a celor cari îşi sacrifică liniştea şi repausul, spre a organiza cursurile ce se inaugurează, se fie deplină. Arată că pe acest teren al cooperaţiei oamenii politici nu ţin seamă de partidele cărora aparţin, fapt dovedit cu ocazia serbărilor cooperative dela 4 Iulie a. c. sub preşedinţia actualului ministru Trancu-Iaşi. Mulţumeşte celor ce s'au gândit să organizeze aceste cursuri, pentru prima oară în Bănat, şi asigură pe cooperatorii şi conducătorii cooperaţiei, de tot sprijinul său desinteresat.

Dl Dumitrescu Bumbeşti, preşedintele acestei solemnităţi, declară cursurile deschise şi învită pe asistenţi şi cursişti la o masă comună, care a avut loc în restaurantul românesc Petru Vladeu. Primul a luat cuvântul dl Dumitrescu-Bumbeşti ridicând paharul în sănătatea M. S. Regelui, primul cooperator. Se hotăreşte a se trimite următparea telegramă pentru a I se aduce la cunoştinţă că, şi în Bănat s'au deschis cursurile cooperative.

Majestăţii Sale Regelui
Bucureşti

„Cooperatorii bănăţeni, întruniţi împreună cu reprezentanţii Centralelor Cooperative, cu prilejul deschiderei primului curs cooperatist de vară de peste munţi, îşi îndreaptă primul gând către marele Căpitan, Făuritoriul României Intregite de azi, şi Vă roagă să fiţi şi de aci înainte, Inaltul sprijinitor al mişcărei cooperative româneşti în străduinţele ce le face, pentru aşezarea vieţii economice şi sociale, ale scumpei noastre patrii, pe temelii solide. Să Trăeşti Majestate.“

Deasemenea s'a trimis, câte o telegramă, Ministrului Cooperaţiei dlui Trancu-Iaşi şi directorilor generali Constantin Cercel şi Titu Axente.

Dl Butuliga, care a făcut un mic istoric asupra cooperaţiei din Vechiul Regat, a cărei înfăptuire se datoreşte primului cooperator, Dumitrescu-Bumbesti, a arătat importanţa, şcoalei şi a rugat pe fraţii bănăţeni, de a primi pe cei din Vechiul-Regat, care vin să dea o desvoltare şi orientare, în mişcarea cooperptivă, aşa cum a fost primiţi în Vechiul-Regat. Dl Gr. Mladenaţ, în rezumat, a arătat că, cooperaţia e viitorul economic al acestei ţări. Inchină pentru cursişnii, care şi-au lăsat în această epocă, de intensivă muncă agricolă, gospodăriile lor proprii, pentru a se pregăti timp de 15—20 zile, în vederea unei cât mai bune conduceri şi administraţii a unităţilor respective la care lucrează.

Dl Proşteanu, ca bătrân cooperator, roagă pe cei tineri de a aduce lupta în aceasta mişcare, dându-se ca exemplu.

Dl I R. Popescu-Dichiseni, arată că dacă activitatea dl Dumitrescu-Bumbeşti, dusă pe tărâmul cooperaţiei a avut succes, aceasta se datoreşte în mare parte colaboratorilor pricepuţi, cari nu şi-au precupeţit munca lor. Printre colaboratori remarcă pe dl inspector general Popescu-Popa şi închină în sănătatea sa.

Dl Căpitan Popescu, arată că printre cei prezenţi se afla noul cooperator, dl ingenir Stăncescu profesor la Şcoala Politechnică din Timişoara căruia i-a urat bun venit şi i roagă să sprijinească cooperaţia.

Dl ingener Stăncescu, ca răspuns, arată că principiile cooperaţiei l-au făcut să vină în mijlocul lor, pentru a se pune în legătură cât mai strânsă cu conducătorii ei. Prin cooperaţie, spune d-sa, vede nu numai debuşeurile industriale, dar şi transformarea acestor produse. Asupra acestor chestiuni va reveni în mod detailat, în cursurile pe care le va ţine: „Raporturile între cooperaţie şi chestiunile industriale“.

Dl controlor Erena Mihail se declară mulţumit că. şcoala va da noilor ţinuturi elementele necesare pentru prosperitatea mişcării. Arată că desvoltarea cooperaţiei, din ultimul timp, este opera muncii dusă de către dl director general Constantin Cercel, pentru căruia se închina câte un pahar. Dl Ţaranu, vice-preşedinte al Federalei „Banăţana“, s'a declarat mulţumit că pentru prima oară, când a fost la Bucureşti îşi reaminteste cuvintele directorului general al acestei instituţii, care i-a zis „Braţele mele sunt deschise pentru toţi cooparatorii cinstiţi muncitori“. A făcut un mic istoric al Federalei, mulţumind acelora cari au dat concurs, în aceasta ramură.

A vorbit din partea cursiştilor dl casier Teodor Beldea de la Cooperativa de Păduri „Valea Deznei“ Arad, declarându-se mulţumit de sprijinul, pe care Centrala prin organele ei, a dat un imbold de muncă mulţumind şi pentru sprijinul material ce li s'a dat rugând totodată pe dl Consilier, să le fie de sprijin pentru cumpărarea noilor parcele de pădure. Mulţumeşte, în numele cursiştilor, dl profesori cari au venit aci pentru luminarea cooperatorilor bănăţeni şi judeţele vecine.

Dl Dumitrescu Bumbeşti, închegând seria discursurilor prin următoarele cuvinte, cari, au fost adresate tuturor celor prezenţi: „Cu câtă masa mare a cooperatorilor e mai bine pregătită, viitorul cooperaţiei este mai apropiat şi mai uşor de înfăptuit. Adresându-se cursiştilor îi a rugat să dea atenţiune câtă mai mare profesorilor, să le urmeze sfatul şi întorcându-se la căminurile lor, să pună în aplicare ceia ce au învăţat

A aleş Lugojul ca centru pentru cursurile de vară, pentrucă aci se găseşte şi scoala de Contabilitate ale căror elemente foarte bine pregătite au fost răspândite în aceste ţinuturi.

După masă cei prezenţi s'au îndreptat spre şcoala unde s'au ţinut primele cursuri.

Asistent

---

x **Aviz.** *La liceul Moise Nicoara din Arad lucrările de începerea noului an şcolar se ţin în ordinea următoare:*

1. Inscrierile şi reinscrierile între 1—7 Septemvrie c.

2. Examenele de admitere în cl. I. şi concursul de burse în ziua de 9 Septemvrie.

3, Examenele particulare şi integrale dela 9—18 Septemvrie.

4. Examenele de corigenţă în zilele de 10—11 Septemvrie.

5. Examenele de admitere cl. V. între 20—25 Septemvrie c.

6 Examenele de bacalaureat între 25—10 Octomvrie c.

7. Inceperea cursurilor la 2 Septemvrie.

Elevii trebuie să fie prezenţi la data începerii examenelor, când li se va comunica ordinea amănunţită a examinării. Intârzieri nu se admit.

Direcţiunea liceului Moise Nicoara
Arad.

---

torii oraşului şi a judeţului o altă plagă anume ciuma care a secerat mii de vieţi omeneşti. Populaţia oraşului prin posturi şi rugăciuni cerea milei cereşti îndepărtarea acestei nenorociri de pe capul ei, iar când ruga i-a fost ascultată, drept cu toţii să ridice o statue în cinstea Sf. Treimi, făgăduind solemn că vor face în fiecare an pelerinagiu la Mănăstirea Radna.

Maria Terezia din motive strategice, ordonă să nu se mai ridice nici un fel de locuinţe ori clădire în apropierea cetăţii. Vechea cetate aşezată în partea de sud a oraşului aproape de Mureş ridicată din pământ şi lemn arsă şi prădată de-atâtea ori nu mai corespundea cerinţilor vremii, de acea Maria Terezia în 1763 trimite la Arad pe nobilul Ioan Forgach să studieze terenul şi să caute un loc potrivit unde s'ar putea ridica o nouă fortăreaţă. După multe cercetări s'a găsit terenul cel mai nemerit în stânga Mureşului unde râul formează un meandru, pe locul numit insulă unde s'a şi pus temelia actualei cetăţi. Cetatea s a ridicat după planul inginerului imperial Ferdinand Hacatz între 1753-83 cheltuindu-se cu zidirea ei, 3 milioane florini. Fortăreaţa fiind aproape de oraş Impărăteasa la sfatul organelor militare hotăreşte să mute Aradul cât se poate de departe de cetate, de aceia la 1772 întreabă populaţia unde ar dori să se aşeze mai bucuros, în pusta Zimandului ori Utvinişului? Dupăce populaţia s-ar fi hotărît pentru una ora alta din acestea localităţi, Impărăteasa avea să ridice acolo un oraş modern provăzut cu toate înabunătăţirile. Locuitorii şi-au arătat hotărârea lor nestrămutată de a rămânea tot în vechiul Arad, învocând motive puternice economice, istorice şi politice, cari fac cu neputinţă dărâmarea şi ridicarea unui nou oraş în o alta localitate. La 1768 Iosif al II-lea împăratul democrat vizitează Aradul unde e primit cu mare însufleţire de toată populaţia. După terminarea serviciului religios, s-a dat voe tuturor locuitorilor români şi sârbi să vină înaintea Impăratului să-şi spună părerile şi dorinţele lor. In timpul prânzului muzicele cântau, iar uşile sălilor erau larg deschise ca să poată vedea ori cine faţa Impăratului. La 1773 Iosif al II-lea vine din nou în Arad unde primeşte o delegaţie a locuitorilor, care îi cer să renunţe la planul dărâmării oraşului şi aşezării lui în alta parte, arătându i printre altele că de când s'au început lucrările de ridicare a cetăţii, populaţia a fost oprită sub pedepse aspre să-şi mai clădească edificii noui în apropierea fortăreţii ceace a făcut să scadă mult nivelul economic al oraşului Apoi delegaţia cere Impăratului să ridice Aradul la rangul de oraş liber regesc. Cu toată bunovoinţa lui Iosif al II-lea, Maria Terezia nu renunţă la planurile ei, pe la 1778 din porunca împărătească încep a fi dărâmate clădirile mai vechi din jurul cetăţii, iar inginerilor cesaro crăeşti li-se încredinţează recrutarea planului după care avea să fie oraşul nou al Aradului, căruia Impărăteasa făgăduia că îndată după terminarea zidirii îi va da titlul de oraş liber regesc. Ameninţaţi încontinuu cu dărâmarea locuinţelor şi mutarea lor în alta parte, locuitorii trăiau în o continuă stare de nelinişte căci nu ştiau ziua când va veni porunca de sus să-şi părăsească casele plecând în pribegie. Acest fapt a produs o stagnare a vieţii economice, comerciale şi industriale mai ales în oraş, care s a resfrâns asupra judeţului întreg.

După moartea Mariei Tereziei, Iosif al II-lea şi-a dat seamă de greutăţile ce le întâmpină realizarea unui astfel de plan de a dărâma şi aşeza oraşul în alte localităţi, de aceia la 1782 nimiceşte ori ce dispoziţie adusă sub domnia mamei sale referitoare la mutarea oraşului, hotărând ca Aradul să rămână pentru totdeauna pe locul lui străvechiu, populaţia putând să-şi clădească locuinţe până în apropierea cetăţii.

Elementul românesc din Ardeal, şi părţile ungurene în veacul al XVIII-lea era complect lipsit de drepturi politice, vechile libertăţi pe cari le aveau, precum şi dreptul de a se conduce prin cnezii şi voivozii aleşi din sânul lor le erau de mult necunoscute şi nimicite de o nobilime trufaşe străină de sufletul românesc. Ţăranilor le-au luat moşiile ajungând cu toţii iobaji fiind obligaţi să dea nobililor a noua şi a zecea parte din produsele pământului apoi din oi, vite, cai, porci etc. pe lângă cari contribuiau cu banul lor la toate sarcinile publice din care cauză erau numiţi „misera plebs contribuens.“

Greutăţile materiale şi răpirea tuturor drepturilor politice au determinat la 1784 pe locuitorii Munilor Apuseni să prindă armele pentru a-şi apăra libertatea. In fruntea răsculaţiilor se pune Horea care le spune oamenilor adunaţi la Brad şi Cristor că ordinul împăratului este să-şi facă ei singuri dreptate fiindcă nobilimea nu au la inimă grija lor, focul revoluţiei s'a întins şi în partea de răsărit a judeţului Arad, unde ţăranii au dat foc satelor nimicind unde întâlneau orice aşezare a domnilor de pământ. Revoluţionarii prind pe vicecomitele Aradului Andrei Forray pe, care îl silesc în schimbul libertăţii să înainteze o cerere Impăratului Iosif al II-lea prin care să-l roage să pună în libertate pe toţi românii închişi în fortăreaţa Aradului, fără ai mai urmări vreodată pentru faptele lor. Răsculaţii se coboară pe valea Mureşului în jos până la Radna. Populaţia din Lipova îşi procură tunuri pentru a opri pe ţărani, iar nobilii din diferite sate ale judeţului se refegează în cetatea Aradului aştnptând cu groază ivirea revoluţionarilor. Prin trădarea lui Horea şi a tovarăşilor lui, răscoala a luat sfârşit fără să fi putut ajunge în Arad, unde ungurii erau pregătiţi pentru asediu îndelungat. Urmările răscoalei au fost grele pentru locutorii judeţului jaful şi morbul au nimicit o mare parte din populaţie apoi cu ocazia războiului din 1788 purtat contra turcilor un însemnat număr de soldaţi bolnavi şi răniţi au fost aduşi în Arad pentru a fi îngrijiţi. Pentru alinarea atâtor mizerii conducătorii oraşului au început acum a organiza cele dintâiu instituţii de binefacere, casa orfanilor şi spitalul unde cei loviţi de soarte să poată fi adăpostiţi şi ajutaţi.

Conducătorii armatei vedeau un pericol continun în faptul că oraşul este aproape de cetate deaceia la 1812 opresc din nou ridicarea de clădiri şi locuinţe în apropierea fortăreţi, punând iarăş chestiunea dărâmării Aradului şi aşezării lui în alta parte După multe discuţii şi intervederi între reprezentanţii oraşului şi guvern renunte definitiv de acest plan la 1815 punându-se piatra fundamentală a primării.

Cererile înaintate şi diferitele intervenţii făcute pe lângă guvern de a ridica Aradul la rangul de oraş liber regesc cu drept de muncipiu au fost rezolvite favorabil în 12 Aprilie 1834, când a apărut diploma imperială pentru aceasta înălţare în schimbul căreia oraşul a trebuit să plătească suma de 33,9096 fl. De acum începe desvoltarea economică şi industrială a Aradului. Se deschid străzi noui cu plantaţii pe margini, celea vechi se pietruesc, edificiile se ridică după un anumit plan pentru a apăra oraşul de inundaţiile Mureşului care formau în fiecare primăvară adevărate focare de infecţie se începe scurgerea şi secarea băltilor, apoi construirea unui dig pe mal pentru a adăposti pe locuitori de revărsările mari.

(Va urma)

O conferință
subprefecților din Transilvania, la Cluj

Arad, 28 August

Asociația funcționarilor administrativi din Transilvania a hotărît ținerea unei conferințe administrative, în ziua de 18 Septemvrie. Această conferință va avea loc la Cluj și vor participa toți subprefecții județelor din întreaga Transilvanie. Intrebând pe dl dr. Augustin Lazăr, subprefectul jud. Mureș, care este rostul acestei conferințe, dsa a binevoit să ne comunice următoarele:

„Am fost pus în cunoștință de ținerea acestei conferințe administrative și din informațiile pe care le am, rostul ei ar fi notarea diferitelor propuneri, pe care le vom face fiecare dintre noi, pentruca — mulțumită acestei metode — să se poată face, din timp, eventualele modificări ale numitelor articole din noua lege administrativă. Eu personal am început a lua contact cu autoritățile administrative de sub cârmuirile mele (pretori și notari) și care urmez a studia diferitele chestiune ale nouei legi administrative, notându-mi punctele pe care voiu propune a fi supuse modificărilor. Aceasta conferință dela Cluj, din ziua de 18 Sepfemvrie, va pune bazele marei conferințe dela București din ziua de 28 Septemvrie, la care vor participa toți prefecții de județ din țară. În momentul de față lucrez la un memoriu, pe care îl voiu înainta în timp, Asociației funcționarilor administrativi din Cluj, pentru a fi studiat și totodată pentru a mă înscria printre vorbitori, dacă biroul va primi în acest memoriu voiu supune chestiuni, neatinse de către alții colegi de ai mei din Transilvania."

În cercul subofițerilor de rezervă în Arad

Știindu-se că, în orașul nostru, se găsește un mare număr de subofițeri — atât ai armatei române, cât și cei proveniți din fosta armată austro-ungară — Centrala Cercului de subofițeri de rezervă, cu sediul în București, — la apelul mai multor subofițeri stabiliți în Arad, — a aprobat înființarea unei filiale, aci în Arad. — Această frumoasă inițiativă a fost luată în urma revoelor simțite, de a se putea crea un cerc, unde toți acești subofițeri de rezervă să-și poată strânge păsurile lor, cari din nenorocire sunt multe. Centrala București a promis noului cerc tot sprijinul ei, întru susținerea cererilor juste, luând în considerație o nouă forță grupată aci în Arad, i-ar mări și mai mult autoritatea, de care se bucură. Se știe, de altfel, că toți acești subofițeri rezerviști au luat parte activă în războiul nostru de întregire, și autoritățile superioare în drept, n'au dat nici odată înapoi, oricând această formație, dovedit de puternică, și a cerut un drept, dovedit ca întemeiat. — Am putut pricepe cum tocmai orașul nostru, nu a putut lua încă în prezent naștere un astfel de cerc filial, când în mai toate orașele și orășelele României-Mari, înființează astfel de filiale, chiar imediat după trecerea României peste Nistru la pace. Ne bucură în sfârșit că, am ajuns și ziua când o atare societate, de foști și viitori ostași apărători ai acestei țări, și-a putut lua ființă și în orașul nostru, unde după cum am arătat mai sus, elementele de formație sunt foarte numeroase.

Pentru a putea desăvârși opera începută, cei câțiva inițiatori se adresează tuturor subofițerilor de rezervă de prin ținuturile arădane, ca a se înscri ca membrii, în acest cerc, înaintând adeziunile lor pe adresa: dlui Gh. Cardaș, șeful secției militare Prefectura Poliției Arad, unde pot lua — odată — cunoștință și de Statutele acestui cerc.

Mai mulți subofițeri de rezervă

Depozităvărie și diferite mărfuri textile de modă la **Eisele** str. **Meșianu 2. — Prețuri foarte reduse.**

Cazul suspendării fostului consilier al orașului

Primim următoarele:

Dle redactor,

In numărul 39 al „Cuvântul Ardealului", din 26 Aug. 1926 sub titlul „Suspendarea fostului consilier financiar al orașului Arad", ați publicat un articol care intenționat este pus în o lumină răuvoitoare și jicnitoare pentru demnitatea mea de om și funcționar.

In baza legei presei am onoare a Vă ruga să binevoiți a publica răspunsul meu în proximul număr al Cuvântului Ardealului, la aceeași pagină, la același loc, după cum urmează:

Fostul consiliu comunal a încasat în anul 1925 așa numite taxe de cadastru. Incasarea acestor taxe a fost interzisă de Minister ca ilegale și regulamentul redactat pentru încasarea acestor taxe a fost restituit de Minister ca ilegal

Consiliul comunal totuș a încasat în cursul anului 1925, dela cei cari nu s'au opus, suma de peste 4 milioane, ca taxe de 2% procente.

Regulamentul, neaprobat de Minister, a dat latitudine percepției orașului să ceară suprataxarea imobilelor dacă i-se par sumele indicate în contractele de vânzare-cumpărare, prezentate percepției pentru taxare, că sunt mai mici decât valoarea faptică a imobilului vândut sau cumpărat.

In baza acestui regulament neaprobat, percepția primăriei, în cursul anului 1925, mi a înaintat peste 60 de cotracte escepționate de percepție

Subsemnatul, în calitate de consilier financiar, trebuia conform dispozițiunilor regulamentului ilegal, să dispun, prin consiliu, evaluarea imobilelor vândute, și suprataxarea lor.

Am stat mult timp pe gânduri căutând modul de rezolvare a acestor chestiuni. Am știut că nu numai încasarea taxelor de cadastru, dar cu atât mai mult suprataxările sunt ilegale, am știut că regulamentul relativ este declarat de ilegal, deci m'am hotărât: Mai bine să ne mulțumim cu taxele deja încasate fără protest, decât forțând chestiunea suprataxărilor în urma vreunui apel să ajungă chestiunea la Minister și să se afle că consiliul orașului Arad încasează taxe ilegale și să fim forțați să restituim toate taxele de cadastru deja încasate.

Deci în interesul orașului am hotărît să fac propunere celor în drept să pună toate aceste chestiuni gingașe, în arhivă. Cu dela mine putere nu puteam așeza nici un act în arhivă, deci pe fiecare dosar am scris cu mâna mea proiectul de hotărîre ca să se pună în arhivă, și le-am trimis pe toate dlui ajutor primar dr. Anghel pentru aprobare. Dl dr. Anghel avea latitudinea sau să aprobe proiectul meu de rezolvare, sau să șteargă cu peana peste el, ordonându-mi suprataxarea pe a sa răspundere.

Dl dr. Anghel însă n'a făcut-o nici una, nici alta ci a cerut cercetare disciplinară în contra mea pentrucă am îndrăsmit să-i înaintez actele cu proiectul de rezolvare ca toate acele acte să fie puse în arhivă.

Eu așa cred că, dacă un funcționar înaintează un referat sau proiect de decizie care nu i place superiorului său, n'a făcut nici o crimă.

N'am frustat comuna cu nici un ban, căci nime nu mă poate forța să încasez taxe ilegale, sau dacă, dl dr. Anghel, are curajul, nu e târziu, poate să le încaseze și acuma.

Cazul al diolea, Murádi Álmos, un om de peste 60 ani, pensionar al orașului, a cerut în luna Iunie 1925 să fie angajat la primărie retroactiv dela 1 Ian. 1925 și plătit pentru munca sa depusă la sedria orfanală, trecută dela 1 Ian. 1926 la Ministerul de justiție, care nu l-a plătit pe Muradi.

Am vorbit cu dl dr. Robu, fost pe atunci primar, în chestiunea Muradi și i-am atras atențiunea că Muradi este om prea bătrân și nu știe românește, ca să fie angajat la oraș, că nu sunt prevederi bugetare pentru plata cerută, și că nu vine bine, ca, după ce s'au concediat din serviciu mulți funcționari buni, unguri, pentru că nu posed limba Statului, Muradi, care nu știe nici o boabă românește, totuș să fie angajat.

Dl dr. Robu mi-a ordonat să pun aceste motive pe hârtie să pregătesc proiectul de decizie pentru refuzarea cererei lui Muradi și să aduc chestiunea în consiliu.

In ședința consiliului, pentrucă aveam foarte multe acte de referat, am primit dreptul dela președintele dl dr. Robu, să mi referez actele en bloc, amintind numai numele petentului sau a chestiunii. Chestiunea Muradi a trecut în ședință en bloc cu toate celelalte chestiuni. Chiar în cursul ședinței a fost semnată de dl dr. Robu, ca președinte, în semn de aprobare și a fost trecută în procesul verbal dresat în ședința respectivă, ca și toate celalalte aete.

Care mi-e vina aici? Poate, faptul că m'am opus să se facă o sinecură pentru dl Muradi Almos, cari mai târziu totuș a fost angajat, însă în urmă a fost dat afară pentru fapte cunoscute de șeful serviciului sanitar.

Toate celelalte acuze ce mi s'au adus, sunt tot așa de serioase ca și cele aici amintite. Chestiunea mea disciplinară a fost anchetată înainte cu 4—5 luni de Minister, care a găsit că acuzele ce mi s'au adus sunt neintemeiate.

Dl dr. Robu, înainte cu 2 luni a transpus întreg dosarul meu disciplinar, la cererea mea, comisiunei disciplinare, pentruca și aceasta să se pronunțe.

Să așteptăm decizia comisiunei disciplinare. Publicul atunci își va putea forma părere de întreaga chestiune ridicată de riporterul Dvs, cu atâta vervă.

Arad, la 26 Aug. 1926.

Cu stimă

St. Olariu,

secretarul general al municipiului, fost consilier financiar Arad.

Congresul minoritarilor la Geneva

Ziua I.

Geneva. — Astăzi s'a deschis la Geneva al doilea congres mondial al minoritarilor.

D. dr. Wilfani (slovean din Italia), în calitate de președinte al congresului, a rostit o cuvântare introductivă, spunând că sunt de față reprezentanții a 38 minorități de pretutideni. In continuare, dsa a combătut cu multă înverșunare teoria despre unitatea națională a statelor, susținută de d. Mello Franco, delegatul Braziliei, în cedrele raportului d-sale din anul trecut asupra chestiunei minoritare. „Simțul de drept al lumei culte" — a spus d Wilfan — respinge cu indignare această teorie, fiindcă se așează de-a curmezișul desvoltării economice și culturale minoritare.

D Schiman (german din Litvania) cere statelor să nu confunde apartinența de stat. Statele nu trebue să uite că minoritarii aparțin unei anume rase și că frontierele politice nu sunt totdeauna și frontierele sufletești.

Drepturile minoritarilor trebuesc stabilit totdeauna și Societatea Națiunilor trebue să impună statelor aceste drepturi. Până astăzi însă, Societatea Națiunilor s'a dovedit de nepotrivită în vederea acestui scop. S'a mărginit să se ocupe de relațiile între state, neglijând relațiile între cetățenii aceleaș țări.

Trebuesc create legi noui, pentru ca pacea popoarelor ce trăesc în cadrele unui anume stat, să fie pe deplin asigurate.

Numai astfel se poate evita isbucnirea unui nou răsboiu — și-a încheiat violenta dar mult aplaudata sa cuvântare d Schiman.

D dr. Arthur Balogh, fost prof. universitar, salută congresul în numele delegației ungurești din Ardeal compusă din d-nii dr. Elemér Jakabffy și Zoltan Krenner.

Au vorbit reprezentanții minorităților maghiare din Jugoslavia și Cehoslovacia, ai evreilor din Polonia, ai catalonilor din Spania, etc.

D dr. Motzkin (evreu din Polonia) a făcut elogiul poporului evreesc, cea mai veche minoritate din lume, a cărei soarte este tot mai insuportabilă. Condamnă naționalismul celora cari nu știu respecta naționalismul altor neamuri.

D Geza Szüllö (maghiar din Cehoslovacia) vicepreședinte al congresului, atacă presa din Praga care a atras atenția congresului să invite la congres și pe slovacii din Ungaria

După d Geza Szüllö, în Ungaria de astăzi nu există minorități și slovacii din această țară nu se consideră ca minoritate (??!) ci ca maghiari „de limba streină".

*

Desbaterile continuă într'o atmosferă agitată și ostilă față de Statele cu minorități etnice.

Dela Școala de Contabili Cooperatiști din Lugoj

Dl *inginer C. Stăncescu, profesor la Școala Politechnică din Timișoara* a vorbit, în două ședințe consecutive, despre *Situația economică a României*, insistând, în special, asupra sporirei pruducției și a industrializării agricole, prin cooperație. Dsa a arătat situația în care se găsește agricultura, în urma împroprietărirei și a votului universal, și apoi a trecut la rolul statului și al cooperativelor, în sporirea producției.

Cu ajutorul datelor statistice a evidențiată beneficiul ce se obține prin industrializarea produselor agricole și deci, interesul pe care îl au sătenii de a'și valorifica produsele, prin cooperativele de industrializare. Dl profesor a mai amintit situația aceasta ciudată: industriașii noștri (în general streinii) fără cunoștiințe tehnice, câștigă mult prin încurajarea statului (creditul industrial, protecție vamală, etc.), și a consumatorilor, cari plătesc scump o marfă de calitate inferioară, în timp ce inginerii și chimiștii noștri, nu-și găsesc întrebuințare în această industrie particulară, deși aceștia sunt bine pregătiți, în această țară.

Domnia sa afirmă că, sub scutul legii de încurajare a industriei, se pot desvolta foarte bine, în mod paralel, atât cooperativele de industrializare cât și industriile capitaliste.

In urma câtorva exemple, de modul cum se conduce o industrie la noi și cum ar trebui condusă, dl *Stăncescu* afirmă nevoia absolută atât a industriașilor cât și a consumatorilor că, toate industriile mai importante, să angajeze ingineri români, cari specializându-se să facă să prospereze industria, ceiace o pune la adăpost de concurența streină (în special când s'ar realiza uniunea internațională vamală, de care au interes marile state industriale) și asigură consumatorilor un articol bun și ieftin.

Asistent.

Devizele și valuta

Rador, 25 August 1926.

BURSA:

Zurich:	Deschidere	Inchidere
Berlin	123.25	123.20
Amsterdam	207.55	207 60
New-York	517.60	517.75
Londra	2515.50	2515.50
Paris	1450.—	1460.—
Milano	1695.—	1697.50
Praga	1531.50	1532.50
Budapesta	7225.—	7220.—
Belgrad	912.50	912.50
București	247.50	—.—
Varșovia	58.—	56.—
Viena	7320.—	7.320—

Valute:

	Cerute	Oferite
Napoleon	875.—	—.—
Mărci	51.—	—.—
Leva	152.—	—.—
Lire otomane	118.—	—.—
Sterline	1035 —	—.—
Francezi	660.—	—.—
Fr. elvețieni	41.50	—.—
Lire italiene	750.—	—.—
Drachme	2 50	—.—
Dinari	3.85	—.—
Dolari	214.—	—.—
Marca polon.	18.—	—.—
Cor. austr.	31 50	—.—
„ ungară	31.50	—.—
„ c.-slov.	—.—	—.—

Cursul devizelor București:
pe ziua de 14 August 1926.

	Cerute:
Paris	623'
Berlin	52.50
Londra	1970.—
New-York	220.—
Italia	725 —
Elveția	42.60
Viena	31.20
Praga	650.—
Budapesta	——

România
Revizoratul Școlar din Arad.

No 3068—1926
Arad, la 26 Aug. 1926.

Inscrierea școlarilor și deschiderea anului școlar

1. Datorințele părinților

Intre 1—10 Septemvrie, toți părinții, tutorii și patronii și toți aceia care au sub autoritatea sau îngrijirea lor copii orfani, cetățeni români, sunt obligați să se prezinte la Direcțiunea școalei din circumscripția lor, spre a înscrie copiii.

Acei cari voiesc a da copiilor lor instrucțiunea în familie sau în școale particulare recunoscute de Stat, sau la o școală din alta circumscripție, sunt datori să depună, la școala circumsripției de care se țin, declarațiune scrisă, arătând școala în care îi vor învăța, sau îi instruesc în familie.

2. Datorințele directorilor, învățătorilor și conducătoarelor de grădină de copii

In zielele sus arătate fiecare director și învățător va fi în școala sa și va sta la dispoziția părinților.

Ei vor întocmi tablouri de toți copiii înscriși, iar pe cei ce nu se vor prezenta, în baza recensământului, îi vor înscrie din oficiu și îi vor cita înaintea conzilului comitetului școlar pe prima zi de Duminecă după înscrieri, unde li-se vor esplica dispozițiile legii cu privire la obligamentul școlar.

Consemnarea părinților nesubordinați se va prezenta la Revizorat cel mult până la 15 Septemvrie, spre a fi propuși Ministerului Instrucțiunii pentru amendare conform Art. 21 din legea învățământului primar.

Directorii, învățătorii și conducătoarele de grădini de copii cari nu vor satisface acestor datorințe, vor ti pedepsiți cu amendă de 500-1000 Lei. conform Art. 20.

3. Datorințele comitetelor școlare

Fiecare comitet școlar va esmite din sinul său doi delegați cari împreună cu directorul școlar care este secretarul comitetului școlar, vor îngriji de umblarea copiilor la școală,

Ei se vor întruni la 15 și 30 în fiecare lună și vor consulta asupra listei absenților prezentată de învățători și vor amenda pe părinții a-i căror copii au absentat nemotivat dela lecții, conform dispozițiunilor din Art. 26 și 27 din legea învățământului primar.

Pentru a preveni la orice întârziere, în conformitate cu dispoziția Art. 49 din Regulamentul legii prețul zilei de muncă, pentru întreg județul, îl stabilim la 100 Lei de zi.

Prima pedeadsă, pentru fiecare zi absentată, va fi deci 25 Lei, a doua 50, a treia 75, iar a patra 100 Lei

Delegația comitetului școlar inmanuează perceptorului comunal lista amenzilor pronunțate pentru a-le executa.

Membrii delegației, cari se vor subtrage dela aceasta datorință, vor ti arătați Revizoratului școlar spre a fi înaintată Ministerului pentru pedepsire.

4. Datorințele perceptorului comunal

Perceptorii fiscali în comunele urbane și cei comunali în comunele rurale sunt datori să încaseze numai decât, amenzile dictate.

Amenzile neincasate în curs de 20 zile, nu se mai pot urmări; iar perceptorul vinovat de negligență, va fi amendat cu o sumă egală cu aceia a amenzilor neincasssate. In caz de recidirea cu îndoitul acelor sume, conform Art. 29 din lege.

La sfârșitul fiecărei luni, delegația comitetului școlar verifică de pe registrul chitanțier dacă perceptorul a încassat amenzile școlare în termin. In cazul când constată că amenzile n'au fost încasate în termenul prescris de lege, delegația comunică fără întârziere Revizoratului școlar, care va face intervenirile la judecătoria de ocol pentru pedepsirea perceptorului conf. Art. 29 și 30

Dacă Comitetul școlar negligă să facă comunicarea, este el impus la plata amenzii pe care ar fi trebuit să o plătească perceptorul.

Directorii de școale vor urmări aducerea la îndeplinire a acestor dispoziții.

5. Deschiderea anului colar

După terminarea înscrierilor directorii vor întocmi registrele școlare, conform tipăriturilor ce le pot primi dela Revizoratul școlar, așa, că la 15 Septemvrie să poată începe lecții e neîmpedecați.

Deschiderii anului școlar, conform obiceiului din trecut îi va premerge „Chemarea Duhului Sfânt" și sfințirea salelor de învățământ, a cărui termin va fi ales și fixat în conțelegere cu preotul competent.

De aici în colo școlarii vor fi conduși la sfânta biserică în fiecare Duminecă și sărbătoare.

Absența dela biserică se pedepsește întocmai ca și absența dela școală.

Lecțiile se vor ținea în conformitate cu dispozițiunile și regulamentele în vigoare, înainte și după masă. Modelele de orar, pentru toate combinațiile de clase, se pot procura dela Libraria Diecezană.

Acolo, unde autoritățile bisericești nu se vor îngriji în mod special de propunerea religiei, învățătorii se vor îngriji singuri și de predarea cunoștințelor religioase în baza programei de învățământ.

Orele de religie se stabilesc în conțelegere cu preotul catichet, în două ore la săptămână pentru școala fiecărui învățător, ori câte clase ar avea, pe timpul de după masă.

Dacă copiii sunt de mai multe confesiuni, orele de religie pentru fiecare în parte se stabilesc pe timpul ce cade afară de oarele de lecții ordinare de așa ca școlarii se nu fie strângeniți în instrucția normală prin intercalarea orelor de religie între celelalte discipline.

Manualele școlare și le alege după plac fie care învățător dintre manualele aprobate de Minister. Manualele folosite în anul trecut se pot folosi și în anul școlar curinte, întrucât au avut aprobarea Ministerială.

Ele se procură și se împart școlarilor prin învățător. Cei orfani și săraci primesc manualele gratuit dela Revizoratul școlar.

In scopul acesta învățătorii vor prezenta revizoratului școlar un tablou, care să cuprindă în sine numele școlarilor și manualele ce lipsesc.

Tot dela Revizorat pot primi școalele tablourile istorice, hărțile României și a Europei și măsurile metrice.

Subrevizorii de circumscripție vor vizita în primele două luni toate școalele cu scop de a constata modul de executare a acestor dispoziții.

p. Prefect: 165 Inspector:
dr. Lazar mp. *Iosif Moldovan* mp.

No. 18.610—926.

Publicațiune.

Se aduce la cunoștință generală că pentru acoperirea cu tinichea a closetului dela Școala din Str. Oituz, în ziua de 2 Octombrie a. c. ora 10 a. m. se va ținea licitație publică cu oferte închisă în Biuroul Serviciului economic în conformitate cu Art. 72 și următorii din Legea asupra contabilității publice.

Caietul de sarcini se poate vedea la Serviciul economic (Primăria etaj camera No. 104) în oarele de serviciu.

Arad, la 26 August 1926

161 *Serviciul economic.*

No. 566—1926.

Publicațiune

Se aduce la cunoștință publică că cei ce doresc a ocupa postul de impegat la notariatul Petriș au să-și înainteze cererile Primăriei din Petriș, până la 15 Septemvrie 1926.

Salarul este 2500 Lei lunar.

Condițiile de admisibilitate în funcțiunea aceasta sunt cele staverite în Statutul funcționarilor publici și legea pentru Unificarea Administrativă.

Petriș, la 10 Aug. 1926.

148 **Notar.**

MICA PUBLICITATE

De vânzare în Ineu casa dr. László compusă din 6 camere, cameră de bae dependinte grajd și magazie pentru trăsuri. Informațiuni. I. Crețulescu la Banca Românească Sucursala Arad. 162

Deciziune

Prefectura poliţiei aduce la cunoştinţa proprietarilor de biciclete cu No. 9580/1926. 23 August că începând cu data de 1 Septemvrie pănăla 15 Septemvrie să se prezinte cu bicicletele la biroul circulaţiei zilnic între orele 8—14 pentru schimbarea numerilor bicicletelor, aducând cu sine şi suma de 50 lei în care se cuprinde costul tăblilor noui precum şi costul imprimatelor care se întrebuinţează la cererea de schimbare care se va face din oficiu.

Contra acelora cari nu se vor prezinta până la data sus menţionată se va introduce procedura penală şi va fi pedepsit conform legii.

Dir. Poliţiei

Nr. 1490/1926.

Publicaţie de licitaţie

La ordinul Prefecturei judeţului Arad No. 1490/1926 se publică licitaţie pentru aprovizionarea petrişului, necesar pentru împetruirea şoselelor judeţene pe anul 1926.

Valoarea după deviz este
conf. proiectului No. I. lei 945.380
" " No. II. " 947.552
" " No. III. " 825.360

Licitaţia se va ţine la Prefectura judeţului Arad în ziua de 20 Septemvrie 1926 ora 11 a. m.

D-nii concurenţi pot lua informaţiuni pentru condiţii dela Serviciul technic al judeţului Arad, în orele de serviciu.

Arad, la 17 August 1926.

Serviciul technic al judeţului Arad

150

Uniforme negre şi albastru închis, postavuri mai bune şi mai ieftine la

EISELE

154 STR. METIANU 2.

Publicaţiune

Publicăm spre cunoştinţa generală, că dreptul de vânat a comunei Şiclău jud. Arad. să arendează prin licitaţie publică pe timp de 10 ani consecutivi, — începând cu 1 Noemvrie 1926, — în ziua de 15 Octomvrie 1926 orele 15.

Preţul de strigare Lei 1000.

Condiţiile se pot vedea la oficiul primăriei în orele oficioase. Nr. 163

Şiclău la 20 August 1926.

Notar: *Ivan Goldiş.* Primar: *Gheorghe Torsan.*

Primăria com. Păuliş

No. 624—926.

Publicaţiune

Primăria comunei Păuliş, ţine licitaţie publică în ziua de 18 Septembrie 1926, ora 10 în localul primăriei comunale pentru exarendarea edificiului comunal din Păulişul nou, fost primăria comunală.

Preţul de strigare Lei 4000 anual.

Licitaţiunea se va ţinea în conf. cu art. 72—83, din legea contabilităţii publice.

Condiţiunile de licitaţie se pot vedea în biroul notarial în orele de serviciu.

Păuliş, la 19 August 1926

Notar: *Cuparescu.* 159 Primar: *Ianota Iosif.*

Primăria com. Păuliş

No. 805—926

Publicaţiune

Primăria comunei Păuliş, ţine licitaţie publică în ziua de 18 Septembrie 1926 ora 11 în localul primăriei comunale pentru exarendarea podrumului comunal.

Preţul de strigare Lei 3000 anual.

Licitaţiunea se va ţinea în conf. cu art. 72—83, din legea contabilităţii publice.

Condiţiunile de licitaţie se pot vedea în biroul notarial în orele de serviciu.

Păuliş, la 19 August 1926

Notar: *Cuparescu.* 160 Primar: *Ianota Iosif.*

DIRECŢIUNEA UZINELOR de GAZ

a oraşului Arad.

Se află în situaţia plăcută, ca să servească On. public cu gaz de calorie înaltă, cu a cărui ajutor putem ca în timpul de pace ieftin a lumina, încălzi, pregăti mâncări, a călca rufe şi a ne scălda. Instalaţiile necesare şi montările le executăm pe rate şi pe preţuri de regie.

◆◆

Uzinele Comunale Secţia gaz aerian:

Arad, Str. Muciu Scevola 9, 11, 13. — Telefon: 27, 25, 16.

◆◆

Biroul uzinelor

din str. Eminescu No. 4, stă la dispoziţia On. public în ce privesc comenzile etc.

3

Atelierul de broderii, ţesături şi cusături naţionale

1

al dnei

Cristina Săbău

Strada Gojdu Nr. 17, ARAD

Confecţionează: cuverturi de pat, perdele, feţe de masă, lingerie etc. Specialităţi de batiste. Bogat asortiment de modele artistice pentru brodat. Imprimaţiuni de modele pe pânză.

Ştiri şi fapte

Ameninţări bulgăreşti

Arad, 28 August

Dorinţa noastră de pace şi bună înţelegere cu vecinii, a fost socotită de către aceştia ca o atitudine de acoperire a slăbiciunilor noastre. Şi, în loc de pace, am avut mereu neplăceri şi hărţueli. N'am vrut să punem lucrurile la punct, aspru şi definitiv, N'am vrut parcă să înţelegem că tâlharii trebuesc întâmpinaţi cu arma gata şi nu cu vorbe frumoase.

Cu grecii, oridecâteori a fost jignit prestigiul românesc, am tratat cu mănuşi, cu toate că trebuia să-i tratăm a la Mussolini. Cu bulgarii am tratat întotdeauna molâu şi rezultatele au fost, pentru noi, totdeauna nefaste In interesul bunei vecinătăţi am vrut să uităm de toate atrocităţile săvârşite de bulgari în timpul războiului şi de toate schinjuirile la cari au fost supuşi prizonierii români în lagărele bulgăreşti.

Ultimele incidente dela graniţa Dobrogei şi starea de spirit din Bulgaria vin să ne dovedească că faţă de bulgari trebue să procedăm altfel. Pumnului să răspundem vârtos cu pumnul. Şi pu-tilor bulgăreşti să le răspundă, fără întârziere, tunul românesc. Aşa se vor astâmpăra repede şi defintiv.

Pentruca să se vadă cum înţeleg să răspundă bulgarii dorinţelor noastre de bună vecinătate dăm loc următoarelor:

La Rusciuk, în ziua de 18 Iulie a. c., spre seară, vre-o 30—40 membri ai soc. „Dobrogea" s'au adunat în casa unde se păstrează craniul voevodului Ştefan Caragea, hotărând, între altele, omorîrea cu orice chip a căpitanului POPESCU, comandantul companiei de jandarmi Durostor, care a dovedit în atâtea prilejuri, multă bravură în luptele cu comitagii.

Un premiu de 100 000 lei a fost destinat celui ce va asasina pe căpitanul Popescu, sumă la care va avea dreptul şi familia ucigaşului, în caz când acesta va fi el însuşi răpus.

*

Telegrama Suveranului către guvern

Dl genaral Coandă, preşedintele ad-interim al Consiliului a primit din partea M. S. Regelui o telegramă răspuns la felicitările adresate de guvern cu ocazia zilei naşterii.

*

Şedinţa delegaţiei economice a guvernului

Azi s'a ţinut la Sinaia şedinţa delegaţiei economice a guvernului.

Tot astăzi, la orele 5, s'a întrunit la Sinaia Consiliul de miniştri.

Imediat după terminarea consiliului, domnii miniştri au plecat în inspecţii: D. I. Lapedatu, în Ardeal, d. Petrovici în diferite regionale şcolare din Vechiu-Regat, iar dl M. Manoilescu, va asista la deschiderea congresului inginerilor din Cernăuţi.

Toţi miuiştri vor fi Marţi dimineaţa în Capitală.

*

Congresul fabricanţilor de piele — la Timişoara

La 12 Septemvrie, se va ţine la Timişoara, congresul fabricanţilor de piele şi al argăsitorilor din România.

Intre alte puncte ce constituie ordinea de zi, figurează şi reducerea tarifelor vamale a maşinelor necesare industriei pielăriei şi chimicalelor, precum şi înfiinţarea unei bănci a industriei de piele.

*

Studenţimea macedo-română pentru coloniştii din Cadrilater.

Se anunţă că studenţimea macedo-română din Bucureşti va porni o energică acţiune pentru sprijinirea coloniştilor din Cadrilater cari, din cauza negligenţei organelor administrative locale, trăesc în cea mai neagră mizeria.

Ştiri din judeţ

Incendii. In ziua de 25 August a luat foc casa locuitorului Iosif Port din com. Glogovăţ Cu toată intervenţia vecinilor, focul n'a putut fi stins, iar casa a ars până la temelie, cauzându-i pagube de peste 25.000 lei.

*

In ziua de 24 August a luat foc casa locuitorului Foroji Ioan, din com. Olari, aducându-i pagube de 8.000 lei. Din cercetările făcute reese că focul a luat naştere din neglijenţa soţiei lui Foroji, care pusese în sobă prea multe lemne.

*

In noaptea de 22 August, a luat foc trei clăi de fân, proprietatea preotului Ursu Cornel, din com. Şepreuş, cauzându-i pagube de 10.000 lei.

*

Furturi. In ziua de 3 August, a dispărut din turma locuitorului Dascăl Mihai din com. Şiclău, doi berbeci, în valoare de 1500 lei. Cazul aducându se la cunoştinţa postului de jandarmi Chişineu, în urma cercetărilor, s'a descoperit, că autorul acestui furt a fost locuitorul Sfăt Ioan, din aceeaş comună. După dresarea cuvenitelor procese, hoţul a fost dat în judecată.

*

In noaptea de 22 August, indivizi, rămaşi necunoscuţi, s'au introdus în casa femeii Ferţinerţ Ecaterina, din com Nădlac, de unde i-au furat mai multe obiecte, în valoare de 16.000 Lei.

*

In aceeaş noapte, tot hoţi rămaşi recunoscuţi s'au introdus în casa lui Ştefan Mărginaş din Com. Cetate, furându-i obiecte casnice, în valoare de 20.000 Lei. Ambele cazuri se cercetează la posturile de jandarmi respective.

*

Crimă sau nenorocire? In ziua de 23 August, în hotarul comunei Berechiu, s'a găsit cadavrul locuitorului Kovacs Gheorghe, din com. Chir, jud. Bihor. Cum cadavrul prezintă mai multe tăieturi de cuţit, se crede că la mijloc, ar fi vorbă de o crimă. Cazul se cercetează de postul de jand. Apăteu.

*

Cadavre găsit. In ziua de 24 August. s'a găsit pe malul Mureşului în dreptul comuniei Păuliş, un cadavru, de sex masculiu, care n'a putut fi indentificat.

*

In aceiaşi zi a fost pescuit din Mureş, cadavrul fetiţei Savu Roji, în etate de 13 ani, din com. Sânicolaul mic. S'a dovedit că nenorocita făcând bae în Mureş şi neştiind să înoate, s'a înnecat.

*

In ziua de 26 August, a fost pescuit din apa Crişului Alb în dreptul Com. Pilu-Mare, cadavrul locuitorului Grünberg Ion, în etate de 66 ani, originar din Ungaria. In urma cercetărilor făcute, s'a dovedit că Grünberg, venise din Ungaria la fiul său Grünberg Bela, din com. Chişineu. La începutul lunei curente, numcitul voind să facă o bae în Criş, s'a înnecat.

*

x **Aviz.** Conform ordinului circular al Ministerului Instrucţiunii No. 116091 din 1925 şi ord. No. 14115 din 1926 se pune în vedere tuturor elevilor dela şcolile secundare din întreaga ţară că cu începerea anului şcolar să poarte uniformă, care va avea culoarea şi format ca şi a soldaţilor englezi în campanie.

Odată cu începerea noului an şcolar dl dir. al liceului M. Nicoară din Arad, precum şi dl dir. al Şcoal. Sup. de Comerţ, a pus în vedere elevilor că nu se pot înscrie până ce nu vor avea întocmai această uniformă impusă de onor. Minister şi cu această ocaziune rog a se prezenta părinţii elevilor pentru a da dispoziţii de comenzi şi a lua măsuri pentru confecţionarea uniformelor la firma *Gheorghe Mariţa*, croitor Arad, str. Brătianu No. 13. (Vis-a-Vis cu poşta mare)

* **Cinema „Apollo".** Rulează cel mai bun şi neîntrecut film al sezonului: *„Şoariciele roşu"*, în rolul principal cu neîntrecutul artist Charlie Chaplin Reprezentaţii la orele: 6. 7½ şi 9 şi un sfert.

* **Cinema „Urania".** Duminecă şi în zilele următoare va rula la Urania senzaţionalul film alui Harry Piel cu titlul: *„Pierrot cel negru"*. Reprezentaţiile încep la orele: 6, 7½ şi 9 şi un sfert.

Mişcarea Cult

Marile serbări ale Astr în Sălaj

— Programul serbărilor adunării generale a „Astrei" la Zăla ridicărei troiţei la Guruslău, în zilele de 12, 13 şi 14 Sept. a

11 Septemvrie (Sâmbătă) în preziua adunării generale la ora 5 d. m constăţuirea tuturor directorilor despărţămintelor „Astrei" în sala festivă a Prefecturei judeţului.

Ziua I. 12 Septemvrie (Duminecă) ora 9 serviciu divin în bisericile româneşti. Ora 10 Te-Deum în Piaţa Mihai Viteazul. Ora 10 şi jumătate, şedinţa I-a a adunării generale în sala teatrului orăşănesc. Ora 12 şi jumătate, vizitarea expoziţiei de tablouri, industrie casnică, muzeul şi biblioteca „Astrei". Ora 13 şi jumătate, masă comună. Ora 16, conduct etnografic. Ora 17, expoziţie de copii şi porturi naţionale. Ora 18, întrunirea consiliilor „Astrei" la Prefectură. Ora 21, festivalul artistic.

Ziua a II-a. 13 Septemvrie (Luni) la ora 9. Pelerinaj la „Mormântul Eroilor" din Zălau; la ora 10 şedinţa a II-a a adunării generale; la ora 12, vizitarea instituţiunilor româneşti din loc. Ora 16 conferinţe: 1. D. Alexandru Lapedatu fost ministru: „Despre Mihai Viteazul". 2. D. Stefan Ciobanu delegatul Basarabiei: Românii Ardeleni în Basarabia. Ora 21, bal costumat.

Ziua III-a. 14 Sept. (Marţi) ora 9 plecarea la Guruslău cu tren special Ora 10 serviciu divin oficiat de preoţii din judeţ pentru inaugurarea troiţei. 1. Cuvântarea dlui protopop T. Trufaşu. 2. Conferinţă poporală de dl Al. Lapedatu. La 12 ore şi jumătate masă câmpenească. Ora 14 plecarea la Bocşa-Română cu tren special. Ora 15 parastas la mormântul lui Simion Bărnuţiu. Ora 16 cuvântarea comemorativă a dlui ministru I. Lupaş. Ora 17 întoarcerea la Zălau cu tren special.

Despărţământul central al Asociaţiunii din Zălau, roagă pe onorăţii oaspeţi precum şi pe reprezentanţii oficiali ai co lui central din Sibiu, ai e ştiinţifice din Cluj şi ai de ţămintelor din întreaga ţar anunţe participarea la acea bări din bună vreme pe a

Despărţământul Central a itrei" Zălau (la Prefectură) a se putea lua măsuri de ruire. Pentru oaspeţii din rabia rugăm redacţia ziarului mânia Nouă" din Chişinău arate într'un tablou oaspeţi şi-au anunţat participarea.

Toate ziarele din ţară sun gate să reproducă programa

*

O frumoasă serbare în comuna Mând

— Dele corespondentul nos

Mândruloc, 25 A

După cum am anunţat din în după amiaza şi seara zi 22 August, a avut la în co Mândruloc, o frumoasă se artistică culturală, urmată de aranjată de dl Filaret C student universitar. După tarea programul anunţat a petrecerea cu dans, luând pa număr de spectatori neobişnu mare. In producţiile artistice distins dnii: Dimitrie Ru Pascu, Bozgan Nicolae, Co Pascu, dirigeorul corului descu Pascu şi Stoenescu In special a fost remarcat naţional al căluşerilor, cond dl Stoenescu elev al şcoale merciale sup. din Arad. Co „O şedinţă comunală" în acte, s'a bucurat de o interp adevărat artistică, stârnind de râs în rândurile spectato Ar fi de dorit ca astfel de se să se dea cât mai des, în ac comună, în care numărul in tuanilor este destul de mare.

Şi de-aia cimitiru-i mai mare decât satul . . .

Pe dealul ăsta 'mpăurit cu brazi,
Pierdurăm, frate, — atâţia camarazi,
Că'n urma luptei, şease zile'n şir
Cărarăm cu furgonu'n cimitir
Gândindu-ne cu toţi c'ar fi păcat
Să-i îngropăm pe dealul unde-au picat . . .

Din către piscurile abia colţuroase,
Bătea un vânt de pătrundea în oase;
Şi bieţii pomi, supt viscol şi supt greu
Se văetau şi 'ngenuncheau mereu,
Iar noi — vreo câţiva, uzi şi zgribuliţi,
Şi goi şi nemâncaţi şi rebegiţi,
Săpam morminte celor adormiţi . . .

Neprimeniţi din vară, frate Ioane,
Săpând ne scărpinam de lighioane
Şi îndemnaţi de răbufueli de tun,
Munceam mereu şi nici n'aveam tutun . . .

Puţini şi fără vlagă cum eram
Săpam mereu şi nu mai pridideam
Că brancardierii toţi erau voinici,
Şi noi n'aveam decât casmale mici . . .

In noaptea 'ntâi din cel dintâiu transport,
Mai rămăsese afar'un singur mort
(Că n'avea groapa lui) şi l'am lăsat;
— Nu ne-am gândit că suntem lângă sat,
Şi toată noaptea câinii l'au lătrat . . .

A doua zi, văzând că n'avem spor,
Că să ni dea o mână de-ajutor
Am mai chemat copii de pe-aproape
Să vie cu lopeţi şi târnăcoape . . .

Şi când sfârşiam cu toţi o groapă mare,
Îi luam, mai mulţi, de mâini şi de picioare
Şi-i aruncam în groapă la'ntâmplare . . .

Şi cum şedeau în fund aşa 'ntr'o rână,
Îi prohodeam şi aruncam ţărână,
Că noi săracii săpători de gropi,
Tot noi eram şi cântăreţi şi popi.

A treia zi, — mi-aduc şi acum aminte,
Umplusem cimitirul de morminte,
Că ne-a mai dat la prânz Domnul Maior
Şi-un alt ploton cu sepe'n ajutor . . .

Dar un moşneag din sat când auzi
Dela paracliser a patra zi
Că n'ar rămâne loturi pentru sat
De-om mai săpa aşa cum am săpat,
Veni la noi, şi nu ne-a dat răgaz
Până n'am prins — şi-atuncea cu necaz —
Să facem gropi afară de zaplaz . . .

Şi dupăce săparăm s'afar' din cimitir
Cu tot batolionul vre-o două zile'n şir,
D'abia atuncia iute, sfârşirăm cu'ngropatul

Şi de-aia cimitiru-i mai mare decât satul . . .

Mărăşti ŞTEFAN BÂLC

Tip. Rethy Succesor Arad.

Cenzurat: Prefectura Judeţului Ara